

Va néixer el 1910. Jo li portava dos anys i dos mesos i mig. Érem amics i ens vèiem més sovint, sobretot, quan venia a Lleida de vacances, aleshores que no anava a la Universitat mentre estudiava la carrera de Medicina. El recordo seriós, si de cas només amb un mig somriure, la cara esprimatxada, unes ulleres blanques, la pell fina, el front ample i amb una franca delicadesa de paraula i de comportament.

Ens tractàvem amb un gran respecte i cordialitat. Durant uns anys jo vaig relacionar-me molt amb el seu pare, el doctor Humbert Torres i Barberà, figura preeminent de la política republicana a Lleida, i anava sempre a casa seva, tocant de l'Arc del Pont. Era el temps que s'editava a la ciutat del Segre la important publicació quinzenal «Lleida, revista d'informacions i estudis», que dirigien Humbert Torres i Alfred Perenya, i que jo curava de la part tècnica. Ja parlarem un altre dia d'aquesta revista, que fou la primera publicació esquerrana que aparegué a Catalunya durant la Dictadura de Primo de Rivera. Encara veig Màrius Torres en un p. sat seriós, tot vestit de negre, quan morí la seva mare. És un record impressionant. Els altres dos germans seus, Víctor i Núria, eren força petits en aquell temps.

No sabia que Màrius feia versos, i he pensat algunes vegades que no en feia, perquè jo ja en publicava a les pàgines d'aquella revista «Lleida» i si Màrius hagués cultivat la poesia n'hauríem parlat. Ara voldria recordar les nostres converses, però no m'és possible, perquè tot això passava ara ja fa més de cinquanta anys. Però és probable que en parléssim i fins i tot

El poeta lleidatà Màrius Torres i Perenya

J. B. XURIGUERA

1942, quan va morir, i així queda confirmada la meua impressió anterior.

La primera notícia sobre la poesia de Màrius Torres la vaig rebre a l'exili, un any després de la seva mort, concretament a Montauban, i fou a través d'un estimat amic, el sacerdot i excel·lent músic Josep M. Llorens, mestre de Capella de la Catedral de Lleida, el qual havia mantingut sempre una gran amistat amb el poeta Ventura Gassol, i fou aquest qui li parlà de l'obra que deixà escrita l'excel·lent Màrius Torres la qual, si bé no extensa, és almenys de primeríssima qualitat.

Quan vaig tenir ocasió de llegir els versos de Màrius Torres vaig comprendre tot seguit l'extrema sensibilitat del poeta davant el drama de la seva vida. Durant nou anys, dels 23 als 32, Màrius se sentia morir. Veia serenament que la vida s'apagava i contemplava la mort sense cap por. L'acceptava resignat i establia amb ella un diàleg amical, convertint el col·loqui en una font de poesia. Home de gran preparació, posseïdor d'una extensa cultura i una extrema sensibili-

glòria en el camp de les Lletres catalanes.

És curiós que algunes persones hagin intentat especular sobre la religió de Màrius Torres i fins i tot apuntar que es passà al cristianisme. Mercè Boixareu assegura («Vida i obra de Màrius Torres», p. 44): «La família, al contrari, insisteix a afirmar que ells no havien notat cap canvi en aquest sentit». Per la nostra part només afegirem que fóra conèixer ben poc Màrius Torres, insinuar que la seva religió no era exactament la mateixa que la del seu pare, que ja era també la del seu avi (el qual fou un home extraordinari, fidel col·laborador d'«El Ideal» de Lleida i que jo vaig tenir, encara, la sort de conèixer).

Joan Sales, el biògraf i presentador de Màrius Torres, va conèixer el poeta durant la guerra al Sanatori de Puig d'Olena, i el va veure només dues o tres vegades. Cal reconèixer que, d'una amistat tan curta ha sabut treure'n un gran partit. És difícil assegurar, avui, si hauria valgut més, en lloc de veure comboiat el nostre Màrius per Sales, Cardó i Riba, que ho hagués

Això no obstant, el qui fou el més íntim amic de Màrius Torres, el lleidatà Frederic Godàs i Vila, home de gran bondat, sinceritat i confiança, i fill del fundador i director el Liceu Escolar de Lleida, d'on Humbert Torres fou, en morir el fundador, el segon director, ha exposat una visió interessant i poc coneguda dels anys que tots dos visqueren plegats, perquè llurs famílies els reunien durant les èpoques estiuenques, i Frederic Godàs i Vila podria parlar, com ningú més, del caràcter, les preferències i les idees del seu amic íntim entranyable.

Són dades que poden afegir-se a una futura i definitiva biografia del nostre poeta, però que nosaltres no podem donar-ne aquí sinó un extracte: «... la poesia de Màrius és tan diàfana que el mostra tal com efectivament era, però hi ha molts aspectes d'ell que resten desdibuixats». «Jor guardava un munt de material escrit per ell o per mi sobre les nostres coses, però va desaparèixer amb els anys o pel meu desordre.» «Els estius, a Vinaixa, ens ocupava un joc que durava totes les vacances.» «Ni ell ni jo no desbordàvem de salut. Les limitacions que això comportava, a ell no l'impressionaven gran cosa, però a mi em produïen un gran defici.» «Les seves aficions teatrals eren una realitat.» (Butlletí Centre Comarcal Lleidatà, juny 1970.)

Allò innegable és que Màrius Torres se sentí sempre profundament lleidatà i que, a causa de la seva manca de salut, no intervingué gaire en les activitats culturals de la ciutat. És més que probable que Màrius s'interessava per la vida de Lleida, però que les cir-

que comentessin les meves poesies, fetes amb més entusiasme que perfecció. Allò que Màrius en pensava només ens ho podria dir ell, però era segur que les llegia perquè la revista era feta en part pel seu pare, i ell li guardava un gran respecte i una forta admiració.

De toda manera puc assegurar que no conservo ni la més llunyana idea sobre la producció poètica de Màrius Torres, si és que existia cap als anys 1928-29. En morir Alfred Perenya (març 1930) la revista desaparegué i jo vaig venir aviat a viure a Barcelona. Amb la República i la guerra no vaig tenir contacte amb Màrius Torres. Després vaig saber que la seva producció data des de l'any 1933 al

lat, parlava de la mort com aquell que conversa amb un amic amb el qual està a punt d'emprendre un llarg viatge.

Carles Cardó l'anomena «gran poeta interior» i amb raó, però amb la llum vigorosa d'una inspiració que naixia de la presència palpable de la mort: «Violetes, els morts que us han nodrit» (poesia 4); «Dolç àngel de la Mort, si has de venir, val més que vinguis ara» (p. 11); «Morir deu ésser bell» (p. 11); «Ara és temps de morir» (p. 13); «La minúscula mort que creix dins meu» (p. 49); «Ànima, per què peses tant?» (p. 63). Cal, veritablement, que la qualitat de la poesia de Màrius Torres sigui excepcional per a omplir el seu nom d'admiració i de

estat per heretans, en particular el seu íntim amic Frederic Godàs i Vila, i el seu oncle Octavi Perenya i Reixacs. Aquest darrer va venir a trobar-me poc abans de morir, i em va confiar que Màrius Torres tenia les seves poesies passades a màquina. En va fer tres còpies: la primera va enviar-la al seu pare, que vivia aleshores exiliat a Montpeller; la segona, la va enviar al seu oncle Octavi Perenya, i la tercera deu ser la que posseïa Joan Sales. Per cert que, segons es dolia el meu estimat amic Octavi Perenya (que tenia vuitanta anys i va morir l'abril de 1976 a Barcelona), en les edicions de l'obra de Màrius les poesies eren ordenades d'una altra manera de la que havia disposat ell.

cumstàncies no hi ajudaren gens. Jo estic convençut que ell hauria estat un fidel continuador de la vida i l'obra del seu pare.

Hem d'acabar aquests comentaris repetint una altra vegada que el més ferm testimoni de la infància i l'adolescència de Màrius Torres és, avui encara, el seu (i nostre) estimat amic Frederic Godàs i Vila, home exemplar encara ple de vida, i de talent, el pensament i els records del qual poden encara constituir un material inestimable per completar la biografia del nostre enyorat poeta, i donar una última i definitiva idea de l'home que fou Màrius Torres, de la seva vida espiritual i de la seva obra sensible i admirable.